

Comentariul operei Mesterul Manole scrisa de Lucian Blaga - a doua parte

Cuvantul insusi, in replicile personajelor-idei sau ale personajelor-simboluri, oricat de descarnate, ar avea o dubla utilizare: fonica si de iluminare. Toate acestea au facut din Blaga un maestru, unanim recunoscut, in "drama transfigurarii".

Nici drama Mesterul Manole (Sibiu, 1927), considerata cea mai buna piesa a scriitorului, nu face exceptie de la cele spuse pana acum. S-a jucat cu succes, mai intai la Cernauti si Craiova, apoi pe scena Teatrului National din Bucuresti (6 aprilie 1929) si, in cele din urma, si pe scena Nationalului clujean. In strainatate piesa a fost pusa in scena in Elvetia, la Berna, in traducerea lui Hugo Marti, si in Polonia, la Lvov. Aici a avut o excelenta primire de presa.

Faptul nu e deloc lipsit de semnificatie. A mai inlaturat cate ceva din suspiciunile si retinerile cu care piesa a fost intampinata in tara, mai ales la Cluj. Remarcabil a fost spectacolul realizat la "Deutsches Landes-theatre" (teatrul germanilor din tara), conceput ca drama simbolica, a ideilor pure, indeosebi destinul Mirei atingand un dramatism zguduitor, in timp ce drama propriu-zisa atinge culmi tragice in "conflictul dintre vremelnicie si eternitate". Inainte de Blaga au mai existat incercari de prelucrare dramatica a mitului jertfei in creatie, pornind de la mitul popular: Carmen Sylva, N. Iorga, Adrian Maniu, Octavian Goga, Ion Luca, V. Eftimiu, Coca Farago. Piesa lui Blaga insa este, de departe, cea mai izbutita sub raportul realizarii artistice.

De altfel, daca drama Cruciada copiilor a fost apropiata de o piesa a lui Paul Claudel, L'Annonce faite a Marie (I. Negoitescu), pentru Mesterul Manole mai relevante sunt, in ultima instanta, legaturile cu mitul folcloric si implicatiile metafizice ale acestuia. Categorie, asa cum arata Mircea Eliade, mitul e mai vechi decat scenariul baladesc al zidirii manastirii, omologarea mitica fiind tardiva. Ca in orice productie arhaica de acest fel, termenul prim al intregului sir de prefaceri 1-a constituit mitul cosmogonic: creatia lumii din haos prin sacrificiu, prin moartea violenta a unei fiinte (un zeu sau un gigant). Ulterior, mitul a fost asimilat unui ritual de constructie, la care s-a asociat si legenda victimelor jertfite. In sfarsit, pe ultima treapta, scenariul mitic e restructurat intr-un produs literar autonom: balada.

De mentionat ca legenda construirii unui monument arhitectonic real e foarte raspandita, pana in Asia, dar balada a devenit doar in sud-estul Europei. Se pare chiar ca larga ei raspandire in aceasta zona s-ar datora mesterilor zidari aromani, vestiti in intreaga peninsula si cunoscuti cu numele de "goge". Nu intamplator, variantele neogrecesti, aromane si albaneze sunt aproape identice, iar cele mai valoroase artistic par a fi cele romanesti si sarbesti.